

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o odnosih med EU in Rusijo

(mnenje na lastno pobudo)

(2011/C 54/05)

Poročevalec: g. **VOLEŠ**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Odnosi med EU in Rusijo.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. novembra 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 467. plenarnem zasedanju 8. in 9. decembra 2010 (seja z dne 9. decembra) s 195 glasovi za in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Priporočila

1.1 EESO pozdravlja skupno izjavo o partnerstvu za posodobitev, sprejeto na vrhu EU-Rusija v Rostovu na Donu (31. maja in 1. junija 2010), vključno s pozivom civilni družbi, naj z najboljšim dialogom pospeši svoje sodelovanje med EU in Rusijo. Odnosi med EU in Rusijo so strateškega pomena za obe strani in bi morali temeljiti na vzajemnem zaupanju. Civilna družba v EU in Rusiji bi morala aktivno sodelovati in prispevati k izvajanju pobude partnerstva za posodobitev. EESO je pripravljen k temu dejavno prispevati.

1.2 Glede skupnih prostorov EESO podpira sedanjo strukturo, vendar poziva k intenzivnejši vključitvi civilne družbe obeh strani, da bi predstavila vidike in pobude na različnih področjih dejavnosti.

1.3 EESO predlaga, da se v dialog o gospodarskih in trgovinskih odnosih vključijo zainteresirane strani in da se razmisli o ustanovitvi poslovnega foruma EU-Rusija s širokim zastopstvom.

1.4 EESO podpira prizadevanja za hiter napredek pri pogajanjih o poenostavitvi in liberalizaciji vizumskega režima.

1.5 V posvetovanja EU in Rusije o človekovih pravicah bi moralo biti vključenih več nedržavnih akterjev. EESO se je pripravljen pridružiti tej platformi.

1.6 Moralo bi obstajati več platform, kjer bi organizacije civilne družbe iz EU in Rusije lahko prispevale k nadzoru in spremljanju odnosov med EU in Rusijo. Takšno orodje bi moral postati forum civilne družbe EU-Rusija, podoben forumu civilne družbe vzhodnega partnerstva.

1.7 EESO poziva h krepitvi stikov med ljudmi in izmenjavam na področju izobraževanja in medkulturnega dialoga kot orodju za izboljšanje vzajemnega razumevanja in zaupanja.

1.8 Stališče držav članic do Rusije bi moralo biti bolj usklajeno, da bo EU enoglasno predstavljala ambiciozne, toda hkrati realistične cilje, pri tem pa pokazala dovolj prožnosti.

1.9 EESO meni, da je rusko članstvo v STO velikega pomena, popolnoma podpira ta proces in želi, da bi se čim prej zaključil.

1.10 EU bi morala pregledati pravila za finančno podporo nevladnim organizacijam v okviru Evropskega instrumenta za demokracijo in človekove pravice, ki sicer predvideva visoko stopnjo sofinanciranja, zato mnoge ruske nevladne organizacije te podpore ne morejo uporabiti.

1.11 EESO priporoča iskanje priložnosti za vključevanje Rusije v velike regionalne projekte, o katerih bi se razpravljalo z državami vzhodnega partnerstva, zlasti na področju okolja, javnega zdravja, prometa in energetske učinkovitosti. Rusko civilno družbo bi morali povabiti, da se udeleži sej različnih platform foruma civilne družbe vzhodnega partnerstva, kjer se bo razpravljalo o projektih skupnega interesa med EU, državami vzhodnega partnerstva in Rusijo. Priporoča se tudi intenzivnejše vključevanje civilne družbe v izvajanje politike severne dimenzije, strategije za Baltsko morje, sinergije Črnega morja in drugih tovrstnih pobud.

1.12 EESO ponavlja svoj predlog, da se v prihodnji sporazum vključi ustanovitev skupnega organa civilne družbe EU in Rusije.

1.13 EESO bo ustanovil skupino za stike za odnose med EU in Rusijo in bo še naprej razvijal vzajemno sodelovanje z državljansko zbornico Ruske federacije, hkrati pa predlaga, da se pri skupnih dejavnostih sodelovanje razširi na druge organizacije civilne družbe, ki nimajo predstavnikov v državljanski zbornici Ruske federacije.

2. Odnosi med EU in Rusijo: stanje

2.1 Odnosi med EU in Rusijo so v zadnjih dveh desetletjih doživeli vzpone in padce. Vojaški konflikt med Rusijo in Gruzijo avgusta 2008 ter spor med Rusijo in Ukrajino zaradi zemeljskega plina januarja 2009 sta negativno vplivala na medsebojne odnose. Kljub temu sta obe strani nadaljevali prizadevanja, da bi se premaknili z mrtve točke. Glavni namen tega mnenja je predstaviti priporočila EESO o tem, kako izboljšati odnose med EU in Rusijo ter kako bi civilna družba iz EU in Ruske federacije lahko prispevala k temu cilju.

2.2 Junija 2008 je bila v Hanti Mansijsku dana pobuda za pogajanja o novem dvostranskem sporazumu med EU in Rusijo, ki naj bi nadomestil sporazum o partnerstvu in sodelovanju iz leta 1994, julija 2008 pa so se pogajanja tudi uradno začela. Vsaka stran je k pogajanju pristopila z različnim poudarkom značilnosti novega sporazuma. EU želi skleniti obširen in podroben strateški sporazum, ruska stran pa želi temeljni okvirni politični sporazum, ki bi mu sledili podrobni sporazumi na posameznih področjih, ki so v ruskem interesu. (1)

2.3 Sredi novembra 2010 se je začel že 12. krog pogajanj med EU in Rusko federacijo, ki potekajo v okviru delovnih skupin na področjih skupnih prostorov. Evropska komisija sedanje rezultate pogajanj ocenjuje previdno in optimistično, toda prezgodaj je še, da bi bilo mogoče predvideti, kdaj bodo pogajanja o novem sporazumu zaključena.

2.4 Počasen napredek pri pogajanjih o novem sporazumu odraža različna stališča obeh strani do njunih vzajemnih odnosov. EU podpira obsežno družbeno, politično in gospodarsko posodobitev v skladu z evropskim pravnim redom in institucijami. Rusija po drugi strani želi biti obravnavana kot suverena svetovna sila z lastnim pristopom do demokracije, človekovih pravic ter gospodarskih in varnostnih interesov. (2) Za to vlogo Rusija izkorišča vsa sredstva, ki jih ima na razpolago – zemeljski plin in nafto, zmogljivosti jedrskega orožja, vesoljske programe itd., vključno s svojim položajem v mednarodnih organizacijah, npr. v Varnostnem svetu ZN, Šanghajski organizaciji za sodelovanje, SND, G-20 itd. Toda mednarodni doseg teh prizadevanj je omejen zaradi šibkih točk sedanjih socialno-ekonomskih pogojev v Rusiji (3).

(1) Srečanje predstavnikov EESO z namestnikom ministrskega predsednika Ruske federacije Aleksandrom Žukovom 29. junija 2010.

(2) Nacionalna varnostna strategija Ruske federacije do leta 2020, potrjena z uredbo št. 537 predsednika Ruske federacije dne 12. maja 2009.

(3) Nacionalna varnostna strategija Ruske federacije do leta 2020, potrjena z uredbo št. 537 predsednika Ruske federacije dne 12. maja 2009; glej del 2: Sodobni svet in Rusija: sedanje stanje in razvojne usmeritve, str. 4–8; in del 9: Strateška stabilnost in enakopravno strateško partnerstvo, str. 29–31.

2.5 Stališči EU in Rusije se bistveno razlikujeta glede možnih sprememb strukture evropske varnosti. Rusija želi spremeniti strukturo evropske varnosti, kakor je bilo izraženo v ruskem predlogu za nov evropski varnostni pakt iz junija 2008, ki ga podpira ruski predsednik Dimitrij Medvedjev.

2.6 Globoka razhajanja ostajajo tudi na področju varnosti oskrbe z energijo. Rusija želi doseči poseben položaj kot glavni dobavitelj energije zemeljskega plina in nafte za EU, vključno s prednostno obravnavo njenih energetskih podjetij in njihovega dostopa na trg EU, in priznanje posebnega položaja in interesov v energetskih sektorjih Belorusije in Ukrajine. (4) Avgusta 2009 je Rusija odstopila od Pogodbe o energetski listini. Za EU ta pogodba predstavlja osnovo za vso nadaljnjo liberalizacijo njenega trga energije, tudi njeno odprtost ruskim energetskim podjetjem. Nedavna pobuda predsednika Medvedjeva za sklenitev novega globalnega sporazuma o energetski varnosti, ki bi nadomestil Pogodbo o energetski listini, je bila naslovljena na države G-20, ne izključno na EU, čeprav je EU ključni ruski trgovinski partner na področju energije.

2.7 Rusija poskuša usmerjati svoje interese do EU z razvijanjem posebnih odnosov s tradicionalnimi evropskimi „velesilami“. Res je, da imajo države članice EU lastne dvostranske odnose z Rusijo, ki odražajo njihove tradicije in interese, vendar je pomembno, da zagotovijo usklajenost svojih stališč in dejavnosti v smislu oblikovanja splošne politike EU do Rusije. Nova Lizbonska pogodba je izboljšala skupno zunanjo in varnostno politiko EU in dala EU nove pristojnosti glede energetske varnosti.

2.8 Rusija in EU se prav tako ne strinjata glede vzhodnega partnerstva, ki ga Rusija razume kot širitev vplivnega območja EU. EU vzhodno partnerstvo vidi kot orodje za delitev svojih skupnih vrednot in standardov z njenimi vzhodnimi sosedi, kajti njihovo izvajanje vodi do posodobitve njihovega gospodarskega in družbenega sistema ter prispeva k varnosti in stabilnosti celotnega evropskega kontinenta.

2.9 Sodelovanje med EU in Rusijo se je v okviru skupne politike severne dimenzije EU-Rusija-Norveška-Islandija izboljšalo. V partnerskih projektih na področju okolja, javnega zdravja, kulture, prometa in infrastrukture so bili doseženi oprijemljivi rezultati. EESO je nenehno prispeval k izvajanju politike, in svojem mnenju o politiki severne dimenzije pa je poudaril pomen vključitve civilne družbe v izvajanje politike (5).

2.10 Ne glede na sedanje zgoraj navedene nesporazume in težave prevladuje splošno soglasje o strateškem pomenu obojestranskega odnosa tako za EU kot za Rusijo. Politično voljo za izboljšanje obojestranskih odnosov jasno kažejo sklepi vrha EU-Rusija v Rostovu na Donu (31. maja in 1. junija 2010), ki

(4) Ruska energetska strategija za obdobje do leta 2030, potrjena z uredbo vlade Ruske federacije št. 1715-r dne 13. novembra 2009; glej del 9: Tuja energetska politika, str. 55–58.

(5) UL C 309, 16.12.2006, str. 91–95.

vključujejo pobudo za skupno izjavo o partnerstvu za posodobitev ⁽⁶⁾.

3. Izkušnje iz skupnih prostorov

3.1 Splošne ugotovitve

3.1.1 Institucionaliziran dialog v okviru skupnih prostorov ⁽⁷⁾ je omogočil najintenzivnejši dialog v zgodovini zunanjih odnosov EU s katero koli tretjo državo. Pri pogajanjih o novem sporazumu med EU in Rusijo je ob sedanjem sodelovanju v skupnih prostorih EU-Rusija treba upoštevati naslednje: ⁽⁸⁾

- struktura skupnih prostorov je dobro uveljavljen institucionalni okvir za vzdrževanje širokega političnega in sektorskega dialoga med EU in Rusijo in bi jo bilo treba ohraniti;
- kljub nekaj pozitivnim primerom napredka, ki je bil dosežen pri vprašanjih na nekaterih področjih, so rezultati skupnih prostorov glede na začetna pričakovanja obeh strani precej skromni;
- da bi izboljšali dialog in sodelovanje, je potrebne več politične volje, vzajemnega zaupanja, sposobnosti obeh strani, da se sporazumeta o pogojih in vrednotah, vključno z obojestransko dogovorjenimi standardi.

3.2 Skupni gospodarski prostor

3.2.1 Cilj EU pri ustanovitvi skupnega gospodarskega prostora je bilo oblikovanje odprtega in integriranega trga med EU in Rusijo. Napredek pri izpolnjevanju tega cilja je počasen in

⁽⁶⁾ Prednostna območja partnerstva za posodobitev bodo obsegala: širjenje priložnosti za naložbe na ključnih področjih za rast in inovacije, izboljšanje in poglobitev dvostranskih trgovinskih in gospodarskih odnosov ter spodbujanje malih in srednje velikih podjetij; spodbujanje približevanja tehničnih ureditev in standardov ter visoke ravni uveljavljanja pravic intelektualne lastnine; izboljšanje prometa; spodbujanje trajnostnega nizkoogljičnega gospodarstva in energetske učinkovitosti ter mednarodnih pogajanj o preprečevanju podnebnih sprememb; izboljšanje sodelovanja na področju inovacij, raziskav in razvoja ter veselja; zagotavljanje uravnovešenega razvoja z odzivom na regionalne in socialne posledice gospodarskega prestrukturiranja; zagotavljanje učinkovitega delovanja sodnega sistema in krepitev boja proti korupciji; spodbujanje neposrednih povezav med ljudmi in izboljšanje dialoga s civilno družbo, da bi se spodbudilo sodelovanje posameznikov in podjetij.

⁽⁷⁾ EU in Rusija sta se maja 2003 sporazumeli o novi obliki sodelovanja v štirih skupnih prostorih: skupni gospodarski prostor, skupni prostor svobode, varnosti in pravice, skupni prostor zunanje varnosti ter skupni prostor raziskav, izobraževanja in kulture. Maja 2005 sta se obe strani sporazumeli o svežnju načrtov za izvajanje ciljev skupnih prostorov. Glej tudi http://ec.europa.eu/external_relations/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2009_en.pdf.

⁽⁸⁾ Iskanje novega zagona v odnosih med EU in Rusijo: načrt, orodja in institucije. Bratislava: Raziskovalni center združenja za slovaško zunanjo politiko, 2009.

območje proste trgovine je še precej oddaljena prihodnost. Zelo pomembno je, da Rusija postane članica STO, in EESO pozdravlja željo ruske strani, da čim prej zaključi postopek pristopa v STO. Toda vzpostavitev carinske unije s Kazahstanom in Belorusijo je sprožila vprašanja, kako bo to vplivalo na ruska pogajanja z STO.

3.2.2 Dialog o skupnem gospodarskem prostoru na različnih področjih je večplastna in vključuje mnoge vidike gospodarskih, trgovinskih, finančnih in industrijskih vprašanj ⁽⁹⁾. EESO priporoča, da bi moral dialog skupnega gospodarskega prostora zajeti tudi zaposlovanje in socialno politiko z vključevanjem socialnih partnerjev, ki še niso vključeni v proces pogajanj, hkrati pa bi bilo treba upoštevati omejitve pristojnosti EU na teh področjih. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti vprašanju javnega zdravja, vključno s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi ter varstvom potrošnikov.

3.2.3 Okrogla miza EU-Rusija na področju industrije je institucionalna platforma za vključevanje podjetij v skupni gospodarski prostor. Čeprav obstajajo pozitivni vidiki trdne podpore poslovnih skupnosti z obeh strani globljemu gospodarskemu povezovanju, nekatere delovne skupine, ustanovljene z namenom omogočiti dialog med EU in Rusijo o ureditvenih in industrijskih vprašanjih, še vedno ne delujejo ⁽¹⁰⁾, politiki in državna uprava pa še vedno ne upoštevajo priporočil in predlogov. Večje in bolj sistematično vključevanje zainteresiranih strani v pogajanja bi pomagalo poiskati in odstraniti „umetne“ ovire za obojestransko trgovanje in naložbe. Oblikovati je treba orodje, ki podpira tako vključevanje. Poslovni forum EU-Rusija, ki zastopa glavne gospodarske in poslovne akterje, bi lahko postal takšno orodje.

3.2.4 Ključna tema za vse delovne skupine v skupnem gospodarskem prostoru bi morala biti odstranitev ovir za poslovanje in naložbe, da se prepreči protekcionizem, zagotovi pravična konkurenca ter s pogajanjem doseže uskladitev zakonodaje in standardov. EESO poziva k večji odgovornosti za napredek in krepitev zmožnosti Rusije, da spremeni zakonodajo in prakso. Poleg tega Lizbonska pogodba daje Evropski uniji pristojnost na področju naložb, tako kar zadeva njihovo reguliranje kot tudi njihovo zaščito. Zato bi morala EU v novi sporazum, ki nadomešča in posodablja sporazum o partnerstvu in sodelovanju, vključiti določbe o znatnih naložbah, pa tudi določbe za pošteno in enako obravnavo ter predvsem verodostojne in zanesljive klavzule o arbitraži za zaščito razmerij med vlagateljem in državo.

⁽⁹⁾ Znotraj skupnega gospodarskega prostora obstajajo delovne skupine za: promet; industrijsko in podjetniško politiko; regulativni dialog o industrijskih izdelkih; veselje; informacijsko družbo; kmetijstvo; ribištvo; makroekonomsko politiko; finančne storitve; energetiko; javna naročila; okolje; olajševanje trgovine; pravice intelektualne lastnine; naložbe; medregionalno sodelovanje; statistiko; makroekonomska in finančna vprašanja.

⁽¹⁰⁾ Npr. delovne skupine, vključno s podskupinami za gradbene proizvode, stroje in električno opremo, ocenjevanje in standardizacijo skladnosti, področje letalstva in veselja, konkurenco in javno zdravje ...

3.2.5 Finančna orodja EU, namenjena podpori sodelovanja na tem področju, bi morala biti bolj povezana s politikami, njihova uporaba pa mora biti poenostavljena z vidika upravnih postopkov. V procesu je treba okrepiti faze izvajanja in ocenjevanja. S poenostavljenimi postopki bi bilo treba ustanoviti predvsem sklade za majhne projekte, da bi bila sredstva na voljo širšim ciljnim skupinam in institucijam, tudi ženskam v podjetništvu, MSP, socialni ekonomiji in uporabljena za majhne, toda konkretne projekte z rezultati ⁽¹¹⁾. Morebitno zmanjšanje razpoložljivih sredstev bi moralo nadomestiti višje sofinanciranje z ruske strani, ki bi za to dobila večji vpliv in odgovornost za programe in projekte.

3.3 Skupni prostor svobode, varnosti in pravice

3.3.1 Območje svobode, varnosti in pravice je zelo pomembno, saj vključuje vprašanja demokracije, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Obe strani imata skupen interes za obravnavo izzivov, kot so organizirani kriminal, terorizem, droge in nezakonito preseljevanje.

3.3.2 Ena glavnih tem pogajanj je politika vizumov in ponovnega sprejema. EESO zahteva, da se ob spoštovanju pristojnosti držav članic v teh zadevah upoštevajo stališča civilne družbe o poenostavitvi izdajanja vizumov za podjetja, organizacijah civilne družbe, študentih, vizumih za večkratni vstop za prebivalce obmejnih regij, zmanjšanju ali ukinitvi taks za vizume, prijavi za tuje državljanke in njeni poenostavitvi, uravnovešenem in nediskriminatornem izvajanju posameznih predpisov v zvezi z dovoljenji za delo in bivanje. EESO podpira hitro poenostavitev in liberalizacijo vizumskega režima, ki temelji na izvajanju vzajemno dogovorjenih obveznosti.

3.3.3 EU mora nadaljevati prizadevanja za vključevanje drugih nedržavnih akterjev v posvetovanje EU in Rusije o človekovih pravicah.

3.4 Skupni prostor zunanje varnosti

3.4.1 Skupna prizadevanja EU in Rusije na področju zunanje varnosti so skromna. Po pozitivnih izkušnjah v skupnih misijah na Zahodnem Balkanu in v Čadu bi si EU na vsak način morala prizadevati, da bi Rusijo vključila v skupne dejavnosti, usmerjene v ohranjanje varnosti.

3.4.2 Rusija je EU pozvala k posredovanju pri reševanju spora z Gruzijo po konfliktu med obema državama avgusta 2008. Rusija še ni izpolnila vseh obveznosti iz sporazumov z dne 12. avgusta in 8. septembra 2008. Nadzorna misija Evropske unije

⁽¹¹⁾ Svetovna trgovina, pravična trgovina, dostop do pravnega varstva, varstvo podatkov in zasebnosti, trajnost, energetska učinkovitost, oskrba z vodo, poučevanje potrošnikov, e-trgovina, prehranska politika, skupinska tožba, zdravje, odgovornost za pomanjkljive proizvode in storitve, finančna vprašanja, telekomunikacije, pogodbeni pogoji itd.

(EUMM) ima zelo pomembno vlogo v okviru prizadevanj za stabilizacijo v Gruziji. Dostop EUMM do območij v Abhaziji in Južni Osetiji ostaja ena od njenih ključnih, še ne uresničenih nalog. S tega vidika je rusko sodelovanje izrednega pomena.

3.4.3 Kljub različnim stališčem glede varnosti v Evropi in svetu morata obe strani nadaljevati dialog o obojestranski varnosti in dialog, ki poteka preko obstoječih mednarodnih institucij, ki bi jih bilo treba uporabljati za razpravo o odnosih med EU in Rusijo: ZN, Svet Evrope, OVSE in svet NATO-Rusija.

3.4.4 EU v obojestranskih odnosih z Rusijo ne more zapostaviti interesov vzhodnih sosednjih držav. V svoji zavezanosti, da omogoči prestrukturiranje vzhodnim partnerskim državam, mora ostati trdna.

3.4.5 Enotnost o ključnih vprašanjih (odnosi z Rusijo, energetska politika, odnosi z vzhodnimi partnerji) bo okrepila položaj EU pri pogajanjih z Rusko federacijo. EU bi predvsem morala zavzeti enotno stališče.

3.4.6 Uradni stiki so sicer navezani, toda področja, na katerih poteka sodelovanje med organizacijami civilne družbe, raziskovalnimi instituti in možganskimi trusti v EU in Rusiji, so še vedno redka. Posledica nezadostnih stikov in pomanjkanja sodelovanja je stereotipno zaznavanje interesov in namenov „drugega“ partnerja. Zato bi dialog civilne družbe obeh strani moral prispevati k iskanju novega pristopa k vprašanju, nad katerimi sta zaskrbljeni obe strani, kot je mednarodni terorizem in njegove korenine.

3.5 Skupni prostor raziskav, izobraževanja in kulture

3.5.1 Ta skupni prostor lahko služi kot vzor najuspešnejšega sodelovanja med EU in Rusijo, pri čemer prevladujejo naravoslovni znanstveni projekti.

3.5.2 Znamenje uspeha so živahne dejavnosti, ki jih dokazujejo programi in skladi ter pristop od spodaj navzgor, kar pomeni, da znanstveniki sami odločajo o strukturi svojega dela in izbirajo najprimernejše oblike ⁽¹²⁾.

3.5.3 Po drugi strani je ta uspeh v nasprotju s precej omejeno mobilnostjo na področju izobraževanja, kjer je bilo doseženih nekaj izmenjav, npr. preko programov Tempus in Erasmus Mundus. Težko je tudi pridobiti nadaljnje informacije o delovanju delovnih skupin. Več pozornosti bi bilo treba posvetiti gibanju mladih in medkulturnim izmenjavam. Civilna družba bi se morala bolj vključiti tudi v pogajanja in spremljanje sporazumov v tem skupnem prostoru, da bi spremljala učinke raziskovalnih projektov na družbo, ki temelji na znanju.

⁽¹²⁾ Obstajajo delovne skupine na naslednjih področjih: zdravje, prehrana, kmetijstvo in biotehnologija, nanotehnologije in novi materiali, energija, aeronavtika in okolje, jedrska cepitev in jedrska fuzija, informacijske in komunikacijske tehnologije, sedem skupin pa je bilo ustanovljenih na področju vesoljskega sodelovanja.

4. Položaj civilne družbe v Rusiji

4.1 Podatki, ki so na razpolago o položaju ruske civilne družbe ter o socialnem in civilnem dialogu ⁽¹³⁾, kažejo, da civilna družba še ne ustreza čisto evropskim standardom, čeprav sta se njen položaj in vpliv od naše zadnje ocene odnosov med EU in Rusijo delno izboljšala. ⁽¹⁴⁾

4.2 Državljska zbornica Ruske federacije, ustanovljena leta 2006, je postala uradni organ, ki zastopa civilno družbo v Rusiji. Ustanovljena je bila s sklepom predsednika, ki imenuje tretjino članov. Zbornici je uspelo postati instrument izražanja stališč civilne družbe o pomembnih vprašanih na nacionalni in regionalni ravni, kjer so bile v mnogih regijah ustanovljene lokalne zbornice. Daje priporočila in pripombe o osnutkih zakonodaje in analizira sektorje in položaj v regijah. Stališča zbornice so včasih zelo odprta in kritična do vladne politike. ⁽¹⁵⁾

4.3 V skladu s poročilom o položaju civilne družbe v Ruski federaciji, ki ga je leta 2009 ⁽¹⁶⁾ objavila zbornica, je število neprofitnih nevladnih organizacij, registriranih v Rusiji, doseglo 670 000 pravnih oseb. Med letoma 2004 in 2009 se je njihovo skupno število zmanjšalo za 17 %. Zbornica priporoča spremembo klasifikacije neprofitnih nevladnih organizacij in uporabo metode, ki ne zadeva institucij, ki so jih kot nevladne ustanovili državni organi.

4.4 Po področjih dejavnosti je večina nevladnih organizacij dejavnih na področju socialnih zadev (54 %), sledijo znanost in izobraževanje (44 %), zaščita pravic (42 %), dobrodelnost (39 %), turizem in šport (32 %), kultura (30 %), informacije (27 %), zdravje (22 %), okolje (12 %), občine (9 %), religija (9 %), gospodarstvo (6 %), nastanitev (5 %) in druge (5 %).

4.5 Zbornica je vzpostavila odnose z organizacijami tujih partnerjev, vključno z EESO (memorandum o soglasju leta 2008), in postala članica združenja AICESIS ter organizirala srečanje njegovega upravnega odbora decembra 2009. Odnosi med EESO in državljansko zbornico Ruske federacije so odtelej okrepljeni preko organizacije skupnih delavnic o vprašanih skupnega interesa in preko sprejemanja skupnih sklepov kot rezultata teh delavnic ⁽¹⁷⁾.

4.6 Rusko vodstvo se začinja zavedati, da brez vključevanja civilne družbe ne bo mogoče uresničiti strateškega cilja posodobitve Rusije. Lani je bilo sprejetih precej amandmajev k obstoječi

zakonodaji, da bi se izboljšal položaj civilne družbe, vključno z zmanjšanjem omejitev dejavnosti nevladnih organizacij, ki jih financira tujina.

4.7 Kljub postopnemu izboljšanju razumevanja vloge organizirane civilne družbe za posodobitev ruskega političnega sistema je pot do cilja še vedno dolga.

4.8 Socialni dialog med socialnimi partnerji na nacionalni ravni poteka v ruskem **tristranskem odboru** za upravljanje socialnih odnosov in delovnih razmerij. Pogajanja o splošnih sporazumih potekajo med vseruskimi sindikati in združenjem delodajalcev v sodelovanju z vlado. Kolektivne pogodbe se ponavadi dosežejo v podjetjih, ki imajo predstavnike sindikatov. Kljub temu spori včasih pripeljejo do stavk. Rusija je ratificirala večino konvencij MOD, vendar je nujno te konvencije tudi spoštovati.

4.9 **Delodajalce** kot neodvisna nevladna organizacija zastopa Ruska unija gospodarstvenikov in podjetnikov. Zastopa več kot 120 regionalnih povezav in industrijskih združenj iz ključnih gospodarskih panog in ima pomembno vlogo kot socialni partner v ruskem tristranskem odboru. Lahko daje pobude za nove osnutke zakonodaje in si nenehno prizadeva za izboljšanje obstoječe zakonodaje v zvezi z gospodarstvom in podjetništvom. Unija tesno sodeluje z Združenjem evropskih industrijskih in delodajalskih konfederacij in podpira izboljšanje poslovnih odnosov med Rusijo in EU ter njenimi državami članicami.

4.10 Poleg Ruske unije obstajajo še druge organizacije, ki zastopajo podjetnike in delodajalce, kot so gospodarska zbornica Ruske federacije ⁽¹⁸⁾, združenje ruskih direktorjev, Opora Rossii (združenje MSP) in druge. Zastopane so v državljanski zbornici Ruske federacije.

4.11 **Sindikate** predstavljata dve organizaciji: Federacija neodvisnih ruskih sindikatov – FNPR in Ruska konfederacija dela – KTR. Obe sta članici Mednarodne konfederacije sindikatov (ITUC) in njene regionalne strukture za Evropo – Vseevropskega regionalnega sveta (PERC) ⁽¹⁹⁾.

4.12 EESO je zaskrbljen, da so problemi, s katerimi se soočajo sindikati v Rusiji, zadnja leta postali še bolj pereči. Svobodni sindikati menijo, da je nespoštovanje temeljnih pravic delavcev do združevanja, kolektivnega pogajanja in stavke najbolj pereč problem. Obstajajo jasni primeri odkritega pritiska na sindikate ter njihove člane in vodje z namenom ovirati njihove zakonite dejavnosti in tudi primeri diskriminacije. Vladna uprava, odgovorna za uveljavljanje delovnopravne zakonodaje v gospodarstvu, ne zagotavlja učinkovitega pravnega varstva delavcev.

⁽¹³⁾ Poročilo o položaju civilne družbe v Ruski federaciji, ki ga je leta 2009 objavila državljanska zbornica Ruske federacije <http://www.oprf.ru/documents/1151/1256/>, informativni dokument GD RELEX za Evropski parlament iz februarja 2009.

⁽¹⁴⁾ UL C 294, 25.11.2005, str. 33–37.

⁽¹⁵⁾ Glej spletno stran državljanske zbornice Ruske federacije, vključno s seznamom dokumentov (mnenja, poročila o spremljanju, ukrepi itd.): <http://www.oprf.ru>. Za največje dosežke med uspešnimi ukrepi do državnih oblasti na ravni federacije in regionalni ravni glej rubriko „We did it!“. <http://www.oprf.ru/press/984/>.

⁽¹⁶⁾ Glej opombo 13.

⁽¹⁷⁾ Informacije o skupnih delavnicah in besedilu skupnih sklepov je mogoče najti na spletni strani: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-russia-june-2010> (v angleščini).

⁽¹⁸⁾ Gospodarska zbornica Ruske federacije je članica združenja evropskih industrijskih in trgovinskih zbornic Eurochambers.

⁽¹⁹⁾ Predsednik FNPR je sedanjí izvoljeni predsednik PERC. V skladu s statutom generalni sekretar Evropske konfederacije sindikatov (ETUC) deluje kot generalni sekretar PERC.

4.13 Obstaja veliko različnih **nevladnih organizacij**. Njihovo področje delovanja je navedeno v točki 4.4. Organizacije za zaščito človekovih pravic, ki imajo kritičen odnos do vlade, ⁽²⁰⁾ se soočajo z drugačnimi ovirami, pritiski in grožnjami. Nevladne organizacije, ki so državljanom blizu in zastopajo potrošnike, okoljevarstvenike, socialno gospodarstvo, mladino itd. ⁽²¹⁾, se soočajo večinoma s problemi financiranja. Poleg organizacij civilne družbe, ki delujejo na federalni ravni, obstaja na tisoče nevladnih organizacij, ki delujejo na regionalni in lokalni ravni, izmed katerih se nekatere soočajo z bojkotiranjem ali neprijaznim odnosom lokalnih oblasti.

5. Predlogi EESO za izboljšanje odnosov med EU in Rusijo

5.1 Splošni predlogi

5.1.1 Nujna je vzpostavitev vzajemnega zaupanja med Rusijo in EU – to je naloga zlasti za politične voditelje, pa tudi za civilno družbo obeh strani, ki morajo trdno podpreti ta proces. Brez zaupanja skoraj ni pričakovati nadaljnega napredka pri pogajanjih med EU in Rusijo o novem sporazumu in razvoja dialoga o skupnih prostorih.

5.1.2 Na strani EU bi lahko skupni pristop, usklajen med vsemi državami članicami, bolj jasni in realistični cilji ter večja prožnost pomagali pri napredovanju odnosov med EU in Rusijo v širšem smislu, posebej pa pri vzpostavljanju štirih skupnih prostorov.

5.1.3 Odnosi med EU in Rusijo potrebujejo nov politični zagon, ki bi obema stranema omogočil oživitve vzajemnega sodelovanja in ponovno oblikovanje zavesti o strateškem partnerstvu. Program partnerstva za posodobitev, ki je bil sprejet 1. junija 2010 na vrhu v Rostovu na Donu, bi morala EU razumeti kot v prihodnost usmerjeni sveženj predlogov za sodelovanje. Predlogi bi morali dati nov zagon odnosom med EU in Rusijo, ki bodo temeljili na izkušnjah iz skupnih prostorov, hkrati pa dopolnjevali ponudbo vzhodnega partnerstva, ki že poteka s šestimi vzhodnoevropskimi državami.

5.1.4 EESO pozdravlja dejstvo, da program partnerstva za posodobitev vsebuje ne le tehnološke in gospodarske vidike, temveč tudi spodbujanje neposrednih stikov med ljudmi ter izboljšuje dialog s civilno družbo in tako spodbuja vključevanje posameznikov in podjetij. Prepričani smo, da posodobitve ruske družbe ni

mogoče doseči brez posebnega poudarka na vprašanih, kot so človekove pravice, demokracija, boj proti korupciji, pravna država, svoboda medijev, socialni dialog, povečana vloga civilne družbe pri pripravi, izvajanju in spremljanju potrebnih reform.

5.1.5 Da bi bila pomoč EU dejavnostim ruskih nevladnih organizacij bolj dostopna in operativna, EESO priporoča, da se razmisli o možnosti zmanjšanja sedanje zahteve po 20-odstotnem sofinanciranju za ruske nevladne organizacije, če želijo zaprositi za pomoč v okviru sheme nepovratnih sredstev Evropskega instrumenta za demokracijo in človekove pravice. Prošnja za sofinanciranje z nepovratnimi sredstvi Evropskega instrumenta za demokracijo in človekove pravice bistveno omejuje področje delovanja ruskih nevladnih organizacij, katerim bi podpora EU utegnila koristiti.

5.1.6 Pomisleki Rusije glede pobude za vzhodno partnerstvo ne smejo pomeniti, da EU ne sme predlagati in iskati sodelovanja in partnerstva z Rusijo v konkretnih regijah in regionalnih projektih, toda pod pogojem, da lahko enakopravno in konstruktivno sodelujejo njune skupne sosedske države. S tega vidika bi bilo treba upoštevati mnenja EESO o severni dimenziji ⁽²²⁾, strategiji za Baltško morje ⁽²³⁾, sinergiji Črnega morja ⁽²⁴⁾ in strategiji za Podonavje ⁽²⁵⁾. Pomembno je, da so cilji, ki jih je EU uskladila z vzhodnimi partnerskimi državami in Rusijo, čim bolj združljivi. Sektorski dialogi z Rusko federacijo in akcijski načrti, usklajeni z vzhodnimi partnerji, bi morali v glavnem voditi v isto smer, čeprav se najverjetneje razlikujejo po obsegu in zastavljenih ciljih.

5.1.7 EU, Ruska federacija in njune skupne sosednje države bi morale razviti krovne projekte na področjih, kot so energetska politika, razvoj infrastrukture, upravljanje meja, okoljevarstvena vprašanja in približevanje standardov, ki bi pomagali prekoračiti ločnice, ki bi lahko bile posledica izvajanja vzhodnega partnerstva.

5.1.8 Civilna družba mora biti vključena v opredelitev projektov, ki so v interesu EU, držav vzhodnega partnerstva in Rusije, ruske organizacije civilne družbe pa bi morale biti povabljeni v delovne skupine foruma civilne družbe držav vzhodnega partnerstva, ko se bo razpravljalo o vprašanih, ki so pomembna za vso regijo. Podoben forum civilne družbe EU in Rusije bi lahko postal orodje za vključevanje ruskih organizacij civilne družbe v razvoj odnosov med EU in Rusijo.

5.2 Vloga EESO

5.2.1 EESO in neodvisne ruske organizacije civilne družbe bi morale biti povabljeni k sodelovanju v posvetovanjih med EU in Rusijo o človekovih pravicah, ki potekajo od leta 2005.

⁽²⁰⁾ Nekatere najbolj znane so Center za razvoj demokracije in človekovih pravic, ruski Institut za človekove pravice, gibanje mladih za človekove pravice, sklad Public Verdict, sklad Glasnost, združenje za zaščito pravic volivcev Golos, ruska enota Human Rights Watch, skupina za zaščito človekovih pravic Memorial, SOVA itd.

⁽²¹⁾ Kot so Medregionalna organizacija avtomobilistov za svobodo izbi-re, ruski Greenpeace, okoljevarstvena organizacija Bellona, Institut za kolektivno delovanje, Gibanje proti nezakoniti migraciji, organizacija za varstvo zgodovinskih spomenikov in ohranjanje zgodovinskega izročila Pamjat, ruska ortodoksna cerkev, Rusko-čečensko društvo prijateljstva, analitično-informacijski center SOVA, Unija odborov za matere vojakov, ruska enota sklada World Wildlife Fund.

⁽²²⁾ UL C 309, 16.12.2006, str. 91–95.

⁽²³⁾ UL C 277, 17.11.2009, str. 42–48.

⁽²⁴⁾ UL C 27, 3.2.2009, str. 144–151.

⁽²⁵⁾ UL C 277, 17.11.2009, str. 30–36.

5.2.2 Da bi se okrepilo vzajemno sodelovanje med evropsko in rusko civilno družbo, bi bilo treba sprejeti naslednja ukrepa:

5.2.2.1 ustanoviti novo skupino za stike v strokovni skupini EESO REX, ki bi obravnavala odnose med EU in Rusijo;

5.2.2.2 predlagati ustanovitev skupnega organa civilne družbe EESO in ruske civilne družbe kot eno izmed točk prihodnjega sporazuma med EU in Rusijo. Glavni cilj tega organa bi moral biti prispevek civilne družbe k razvoju sodelovanja med EU in Rusijo.

5.2.3 Nadaljevati in razvijati bi bilo treba sodelovanje z državljsko zbornico Ruske federacije in sprejeti ukrepe za izboljšanje dialoga, ki bi moral postati stalen in reden. Hkrati bi moral EESO rusko stran pozvati, naj k skupnim dejavnostim povabi tudi predstavnike drugih organizacij civilne družbe, ki trenutno niso zastopane v državljski zbornici Ruske federacije.

5.2.4 EESO bi moral še nadalje prispevati k obstoječim stikom med evropsko in rusko civilno družbo v okviru severne dimenzije, strategije za Baltsko morje, sinergije Črnega morja in drugih tovrstnih pobud.

V Bruslju, 9. decembra 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON
